

La Rosière de Pessac II

JEAN EUSTACHE

La sensibilitat de Jean Eustache el va apropar a una antiga cerimònia del seu poble natal, que va filmar en dues ocasions, amb la mateixa distància i sinceritat, en una prova més del seu amor pels rituals. Es proposava “no fer una ficció, sinó un *film*”, i enregistrar com transcorre el temps, i com una societat evoluciona i es transforma a partir de la permanència d'un lloc i d'una tradició. És una obra de fulgor arcaic, que testimonia la passió d'Eustache per l'escriptura nua d'imatges i paraules.

Per què tornar a fer *La Rosière de Pessac*? Perquè, el 1968, quan vaig rodar el film, vaig enyorar que no s'hagués rodat la mateixa pel·lícula el 1896, any en què aquesta tradició -que es remunta a l'Edat Mitjana-, es va recuperar i instituir, any que correspon aproximadament a la invenció del cinema. Vaig somiar què haurien pogut fer els germans Lumière el 1905, en un film mut, sobre aquest esdeveniment; vaig somiar que un altre operador havia filmat la cerimònia de la Rosière durant la guerra del 14-18, i que hauríem vist els soldats francesos, el poble i la gent tal com eren a l'època; vaig imaginar el mateix film el 1936, al moment del Front Popular, quan el batlle de Pessac era comunista, em sembla, o en qualsevol cas socialista; i després s'hauria fet la Rosière sota la ocupació, amb els Alemanys esguardant passar la desfilada. L'any 68, no va ser fins que la pel·lícula estava acabada que vaig pensar en quin extraordinari document sobre el temps que passa ens proporcionen tots aquests films, i em vaig dir, a mena de *boutade*, que m'agradaria tornar a fer el mateix film tots els anys, com un funcionari que fa la seva feina. La idea gairebé se m'en va anar del cap, i després, fa un any i mig, vaig tenir l'ocasió de reveure *La Rosière*. Vaig contemplar bé el film, que havia oblidat una mica, i em va venir el desig de refer-la, exactament de la mateixa manera, filmant la mateixa cosa, amb aquesta idea de que si es filma la mateixa cerimònia, que es desenvolupa sota tots els règims, sota totes les Repúbliques, es pot filmar el temps que passa, l'evolució i la transformació d'una societat a l'interior d'una certa permanència, la d'un lloc i d'una tradició. És la idea del temps la que m'interessa. Així, aquest “doblet” no té el mateix sentit que a *Une sale histoire* on, en

realitzar dos films a partir del mateix text, m'interrogava sobre la relació entre realitat i ficció al cinema, entre la pintura i el seu model. Aquí, amb *La Rosière*, presento una foto d'avui, i després la foto de fa deu anys, de la mateixa forma que s'ensenyen les fotos d'una propietat tal com era, en les diferents èpoques. Voldria que els dos films fossin mostrats junts: primer el del 79, després el del 68. És una manera de dir a la gent: si desitgeu saber què és el que va passar abans, quedeu-vos, ho veureu.

I el que veuran és l'evolució de França, però també l'evolució del cinema. Perquè els dos films són, si més no, diferents: espero que el nou estigui més ben fet que l'antic. No només tècnicament. Estan fets amb mitjans tècnics comparables, tot i que una mica més confortables el 79; però, en la mesura que això és possible, he provat de filmar de la mateixa manera, però millor. Sobretot sense variants, amb la mateixa construcció, però amb una escriptura més precisa, més nua. La construcció obeeix a l'ordre cronològic. És la història d'una jornada. Segueixo el seu desenvolupament, fixat ja d'entrada. N'hauria pogut tenir prou filmant aquesta jornada, perquè el film podria titular-se també *La Fête de la Rosière*. Però si he afegit el que precedeix a aquesta jornada, és a dir l'elecció de la Poncella a la casa de la vila en la seva absència és perquè el que m'interessa és mostrar com i perquè les persones són cridades a divertir-se un cert dia, per ordre. Per ordre de què i de qui? Calia mostrar com, per tal que aquesta festa tingui lloc, fa falta una organització, reunions, votacions, decisions. I qui són les persones que decideixen? Són el poder. Això ho mostro en una escala modesta, local, i, per dir-ho d'alguna

manera, lleu: la forma segons la qual el poder organitza la vida de les persones sense que aquestes ho sàpiguen. Es pren una noia jove, que no sap res d'allò que l'espera, i fan d'ella una Poncella i la gent es reuneix per festejar-la, perquè així ho han decidit per ella. Es podria fer un altre film, en una escala bastant més gran, i llavors caldria reconstituir-ho tot, però seria exactament el mateix mecanisme el que es mostraria, i ja no seria del tot lleu: la batuda de Vel d'Hiv. També és la història d'una jornada. Va passar alguna cosa en un dia. Però per arribar a aquest dia, ha calgut que una idea germini en el cervell d'algú, i que passi als despatxos, amb mecanògrafs, que hi hagin reunions, que es dibuixin plans, que tot sigui organitzat, i estigui adreçat a gent que no dubti pas que és l'objecte d'aquesta sol·licitud. És això, el poder. A un nivell molt modest, perquè jo no vull grans temes, el que mostro és com funciona una societat, com funciona el poder. Els dos films s'han fet a la Cinquena República, però la tradició existia abans. I filmant-la tal com és, pot mostrar-se com cadascuna de les Repúbliques i cadascun dels partits al poder utilitza aquesta herència, aquesta tradició que cada batalla transmet al seu successor tal i com l'ha rebuda i que ell no pot modificar.

El meu treball cinematogràfic és del tot comparable a això. Prenc la tradició tal com és, i la filmo respectant-la totalment. No fixo cap mirada moral, cap mirada crítica sobre el que filmo. Potser un té una determinada mirada malgrat no ho vulgui, però el que puc dir és que, en qualsevol cas, no hi cap *intenció* a *La Rosière de Pessac*, ni moral, ni crítica. No admiro particularment aquesta tradició, tampoc tinc res en contra seva, no em fa riure ni en tinc cap opinió. És només cinematogràficament que m'interessa. I si tinc una opinió sobre la festa de la virtut –cal o no celebrar la virtut?– me la guardo per mi, doncs no interessa a ningú. Cinematogràficament parlant, jo no estic polititzat. No defenso res, ni ataco res. Assajo de filmar una jornada. Assajo, a partir d'una realitat que existeix, i que existeix independentment de mi, de no fer una ficció sinó

un film.

Quan escric un film, el treball és doble: primer escriure allò que vull posar davant de la càmera, després dir a la gent que faci allò que he escrit i al mateix temps filmar-ho. La festa de la Rosière, ella, passarà sense mi. Em prohibeixo doncs intervenir de cap forma, ni demano mai a la gent de fer o refer cap cosa *per* a la càmera. Però filmo el que passa, exactament com filmaria la ficció. La mirada és la mateixa, i aquesta mirada sóc jo, és el meu cinema. No provo de demostrar cap cosa, em faig mirall, esdevinc el film, i ja no sóc jo qui el fa, em confonc amb ell. Fer cinema és un treball d'escriptura, no pas de tenir idees. Reivindico no tenir cap idea: l'única intenció del film és el film mateix.

Quan vaig rodar *La Rosière* el 1968 va ser amb una certa inconsciència: partíem a l'aventura, no sabíem que anàvem a filmar, érem purs i ingenus. Vaig néixer a Pessac, però vaig deixar el poble de nen i mai havia assistit a una festa de la Rosière. He descobert el meu film al muntatge i ha estat una descoberta feliç: he descobert que, ficció o realitat, el treball de muntatge és el mateix, i és això el que m'apassiona. No es pot reconstituir la realitat, perquè no s'ha filmat tot: hi ha forats, ni que sigui perquè s'ha de recarregar la càmera. Llavors he pres com a realitat el material enregistrat i no pas l'esdeveniment del que vaig ser testimoni, cosa que vol dir que la meva ficció estava continguda en el material filmat i que calia organitzar-lo. Ha estat apassionant, he descobert el meu cinema. El 1979, em vaig fer una comanda: tornar a fer *La Rosière*. I em vaig dir: per força, la faré millor, perquè ja l'ha he feta, i serà molt més fàcil. El treball, finalment, ha estat molt més difícil. L'ombra de l'altre film hi era present, també al rodatge. Hauria pogut decidir rodar de manera diferent, prenent un altre punt de vista. Però hauria estat una mala idea, perquè precisament jo *no tinc* punt de vista, aquest punt de vista sóc jo mateix, no en puc tenir d'altre. Es tractava doncs de refer *el mateix* film. Era molt més temerari perquè el primer va sortir bé, i va tenir una bona carrera. Aquest èxit fou degut a una mena de malentès, o més bé a una feliç cúmul de

circumstàncies on no hi vaig tenir res a veure: la personalitat eminentment cinematogràfica, espectacular i filmable, del batlle, i el fet que entre el mes d'abril, quan va tenir lloc l'elecció de la Rosière, i el mes de juny, quan va tenir lloc la festa, es va produir el maig del 68. En això, jo no hi tenia res a veure. Els esdeveniments del maig van planejar sobre la festa i van donar un sentit a totes les coses del film, un sentit que jo no havia tingut cap intenció de posar. Van ser aquests dos elements, el batlle i l'ombra del maig del 68, que havien pogut afegir interès al film pel públic i li havien valgut l'èxit. Així el film va anar molt bé inclús una mica malgrat meu. Vaig voler posar a prova un film reeixit, posar a prova la meua pròpia escriptura. Era arriscat, ja que aquesta vegada sabia que no tindria els triomfs que l'atzar, si ho volem dir així, m'havia proporcionat. Però estimo els desafiaments, i m'agrada provar de tirar endavant alguna cosa que sembla que no és possible. En certa manera, sempre he tingut confiança en mi mateix, inclús quan he tingut les més grans dificultats personals i econòmiques per fer films, inclús si aquest treball em turmenta enormement: sempre he pensat que jo era cineasta –fins i tot si no estava del tot segur de poder fer films, i si encara avui dia no sé si en podré fer. Tornant a fer *La Rosière*, només he confiat en el cinema.

Declaracions de Jean Eustache recollides per Michel Contat. Cahiers du cinéma, nº 306, desembre 1979.

1a Part

La Rosière de Pessac II, 1979, 67'

2a Part

La Rosiere de Pessac I, 1968, 65'